

Warszawa, 8 kwietnia 2024 r.

Wysłuchanie publiczne dot. rewizji Krajowego Planu Odbudowy

1. Morgan Janowicz, Green REV Institute

Szanowni Państwo,

Morgan Janowicz, Green REV Institute, koalicja Future Food 4 Climate. W imieniu Green REV Institute, koordynatora i inicjatora największej w Polsce koalicji organizacji społeczeństwa obywatelskiego dla sprawiedliwej transformacji systemu żywności chciałabym podkreślić, że bardzo cieszymy się, że zauważono potrzebę wzmocnienia działań na rzecz rolnictwa i systemu żywności. Niestety w uzasadnieniu działań przedstawiono jedynie fragmentaryczną analizę sytuacji co powoduje, że planowane rozwiązania i interwencje będą po prostu nieskuteczne, albo doprowadzą do jeszcze większych kryzysów.

Rolnicy i rolniczki są grupą, która w największym stopniu i najszybciej odczuwa brak działań na rzecz klimatu, planety i odbudowy bioróżnorodności. Interwencje w obszarze rolnictwa powinny koncentrować się na transformacji rolnictwa i systemu żywności i przechodzenia do systemów roślinnych dla ludzi. Rezygnacja z prośrodowiskowych wymagań w ramach Wspólnej Polityki Rolnej, czy blokowanie rozporządzenia dot. odbudowy zasobów przyrodniczych przyniosą skutek odwrotny do deklarowanego - rosnącą presję klimatyczną na rolników i rolniczki, spadki dochodów z rolnictwa i wzmocnienia dużych graczy na rynku rolnym. W ciągu 20 lat w Polsce liczba gospodarstw rolnych zmniejszyła się o ponad połowę. Jest to globalny trend, w ramach którego naszą żywność produkują koncerny, czego konsekwencją jest kryzys klimatyczny, społeczny i środowiskowy. Zgoda rządzących na tzw. spichlerze świata skutkuje kryzysami takimi jak obecny związany z importem zbóż z Ukrainy, zaś budowanie

bezpieczeństwa żywnościowego na systemie produkcji zwierzęcej jest nie tylko nieefektywne - jest także niebezpieczne. Do 2030 r. straty w plonach mogą być 4,5-krotnie wyższe. Do 2050 r. świat może stanąć w obliczu niedoborów ryżu lub pszenicy co drugi rok, przy czym prawdopodobieństwo niedoborów soi i kukurydzy będzie jeszcze wyższe. W 2022 roku globalny głód dotknął nawet 783 milionów ludzi, co oznacza wzrost o 122 miliony w porównaniu z poziomem sprzed pandemii w 2019 roku. Rolnictwo zwierzęce, wyjątkowo nieefektywny system żywienia globalnej populacji ludzkiej, zagraża bezpieczeństwu żywnościowemu i drugiemu celowi zrównoważonego rozwoju ONZ, jakim jest położenie kresu głodowi na świecie. Na każde 100 kalorii podawanych zwierzętom w postaci zbóż, zaledwie 17-30 kalorii trafia do ludzkiego łańcucha pokarmowego w postaci mięsa. Kryzys klimatyczny już zmniejszył globalny wzrost wydajności rolnictwa (Ortiz-Bobea i in., 2021, 306-312), a bez podjęcia dalszych działań w zakresie emisji gazów cieplarnianych nastąpi dalsza eskalacja chronicznego głodu.

Te dane są dostępne dla nas wszystkich. W szczególności dla osób, które za pomocą wsparcia finansowego decydują o tym jaka będzie przyszłość rolnictwa w Polsce. Te decyzje muszą opierać się na trosce o rolników i rolniczki, nie o biznesy. Te decyzje muszą uwzględniać dobro i interes osób konsumenckich, a nie lobbystów. Chcemy, żeby środki z KPO były wydatkowane w obszarze żywności zgodnie z ideą transformacji, sprawiedliwej transformacji systemu żywności, pozwalały na przechodzenie do zrównoważonego rolnictwa i wspierały tych, którzy produkują żywność dla ludzi jednocześnie troszcząc się o środowisko, planetę i zwierzęta.

Rolnicy i rolniczki doświadczają nieurodzaju z powodu zmian klimatu poprzez susze, powodzie i ekstremalne zjawiska pogodowe; poprzez brak zapylaczy; poprzez niedobory i zanieczyszczenie wody; oraz poprzez eutrofizację wody.

Obecna polityka i brak działań rządów i UE powodują, że sektor spożywczy jest wysoce skoncentrowany pod względem liczby producentów żywności, co skutkuje kruchą siecią żywnościową. 90 procent eksportu zboża jest kontrolowane przez cztery firmy - Cargill, Archer

Daniels Midland, Bunge i Louis Dreyfus. Firmy te również konsolidują się pionowo, kupując nasiona, nawozy, przetwórstwo, pakowanie, dystrybucję i handel detaliczny. "Kolejne cztery firmy - ChemChina, Corteva, Bayer i BASF - kontrolują 66 procent światowego rynku chemikaliów rolniczych, , podczas gdy podobny klaster (z BASF zastąpionym przez LimaGrain) posiada 53 procent globalnego rynku nasion". Tej sytuacji nie naprawią środki na inwestycje czy nowe technologie, a długookresowa polityki wsparcia zielonej transformacji.

Dziękuję za możliwość zabrania głosu.

2. Szymon Żugaj, Green REV Institute

Szanowni Państwo,

Nazywam się Szymon Żugaj i jestem koordynatorem projektu w Green REV Institute. W imieniu Green REV Institute, inicjatora i koordynatora Future Food 4 Climate największej polskiej koalicji na rzecz sprawiedliwej transformacji systemu żywności chciałbym odnieść się do rewizji Krajowego Planu Odbudowy w zakresie inwestycji na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych oraz budowy odporności podmiotów uczestniczących w łańcuchu.

W uzasadnieniu słusznie wskazano, że rolnicy i rolniczki potrzebują szczególnego wsparcia w trakcie niestabilnej sytuacji związanej z agresją Rosji na Ukrainę a także intensyfikacją i uprzemysłowieniem systemu żywności. Jednak wsparcie w trakcie sprawiedliwej transformacji systemu żywności nie może ograniczać się do jednorazowego, krótkotrwałego wsparcia w ramach inwestycji, musi obejmować budowę relacji z osobami konsumenckimi, które dzisiaj zostały zastąpione przez najsilniejszych graczy na rynku - dyskonty i supermarkety. Kiedy władcy naszych portfeli tacy jak Biedronka i Lidl czyli Jeronimo Martins i Grupa Schwarz toczą wojnę cenową między sobą to tracą wszyscy - my, osoby konsumenckie, rolnicy i rolniczki oraz

system ochrony zdrowia i państwo - bo koszty walki o najtańszą, niezdrową, niezrównoważoną żywność ponosi także system, który wspiera i umacnia dominację sieci handlowych. Krajowy Plan Odbudowy powinien wspierać programy i projekty, o które apelujemy i występujemy w ramach Programu Roślinna Szkoła:

- Rozwój rolnictwa wspieranego przez lokalną społeczność; pomoc merytoryczną, techniczną i finansową. Współpracę lokalnych instytucji publicznych z lokalnymi rolniczkami/kami.
- Wprowadzenie zielonych zamówień publicznych dla produktów spożywczych zamawianych w szkołach, szpitalach i we wszystkich instytucjach publicznych. Stawiamy na żywność wysokiej jakości, lokalną, sezonową, o dużej zawartości składników odżywczych.

Krajowy Plan Odbudowy musi we wzmacnianiu bezpieczeństwa żywności i bezpieczeństwa żywnościowego być narzędziem komplementarnym a nie narzędziem jednorazowym, służącym do pokazania, że rządzący chcą rozwiązać palące problemy. System żywności stanowi dzisiaj problem i ryzyko dla wszystkich: osób konsumenckich, osób zagrożonych ubóstwem żywnościowym, rolników i rolniczek, osób młodych, zdrowia publicznego, dzikiej przyrody, planety i zwierząt. Dlatego apelujemy o rewizję interwencji w ramach dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw i włączenie do procesu sprawiedliwej transformacji wszystkich lokalnych rolników i rolniczek, osób konsumenckich, lokalnych społeczności i zakończenie wspierania tych podmiotów, które dzisiaj dominują na rynku skazując na niezdrową, nieetyczną żywność. Przy budowaniu bezpieczeństwa żywnościowego musimy kierować się także bezpieczeństwem samej żywności i długookresową wizją.

Dziękuję za możliwość zabrania głosu i liczę na uwzględnienie naszego stanowiska.